

Ontwikkelingen binnen het **Nederlandse** gezondheidsrecht 2024-2025

Prof. mr. Corrette Ploem

Amsterdam UMC & Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Universiteit van Amsterdam

16 juni 2025

INHOUD

- **Ontwikkelingen t.a.v. twee (grotere) thema's**
 - Patiëntenrechten
 - Beroepsuitoefening en kwaliteit van zorg
- **Ontwikkelingen op andere terreinen**
- **Afsluitende opmerkingen**

PATIENTENRECHTEN (1)

Verwerking van lichaamsmateriaal

- **Wetsvoorstel ‘zeggenschap lichaamsmateriaal’ (Wzl)**
 - Wetsvoorstel (kamerstuk [358444](#)) is in 2021 ingediend bij Tweede Kamer
 - Wzl regelt gebruik lichaamsmateriaal voor andere doelen dan zorgverlening, zoals onderzoek en medicijnontwikkeling
 - Discussiepunten: Toestemming of bezwaar voor nader gebruik van lichaamsmateriaal? Bijzondere regels voor sensitieve toepassingen? Toetsing?
 - In juni 2024 is wetsvoorstel gewijzigd (2^e nota van wijziging), o.a. vanwege EHDS
 - Essentiële wijziging: van opt-in naar opt-out voor nader gebruik lichaamsmateriaal
 - 2^e nota is in juni-juli 2024 aan veld voorgelegd (*internetconsultatie*), en ligt nu ter advisering voor bij Raad van State

PATIENTENRECHTEN (2)

Verwerking van lichaamsmateriaal

- **Wetsvoorstel 'actualisering lichaamsmateriaalwetgeving'**
 - Wetsvoorstel (kamerstuk 36516) is in 2024 ingediend bij Tweede Kamer
 - Voorstel introduceert vier nieuwe elementen in bestaande wetgeving
 - 1. Inrichting nationaal meldpunt (National Focal Points on Transplant Related Crimes) om handel in organen tegen te gaan
 - 2. Verbod op winstoogmerk bij verkrijgen van *lichaamsmaterialen* (uitgangspunt geldt nu alleen voor verkrijging van *organen*)
 - 3. Minister kan aanvraag van instelling voor erkenning als 'weefselinstelling' *weigeren* als doelmatige lichaamsmateriaal-voorziening daarmee niet gebaat is
 - 4. Uitbreiding bestuurlijke bevoegdheden minister van VWS (ook mogelijkheid van 'aanwijzing' en 'bevel', naast 'bestuurlijke boete' en 'intrekking vergunning')

PATIENTENRECHTEN (3)

Gegevensverwerking in de zorg

- **Wetsvoorstel 'digitale identificatie en authenticatie i/d zorg'**
 - Op dit moment is identificatie/authenticatie van o.a. zorgaanbieders, zorgverleners en verzekeraars geregeld via 'UZI-register'; register kent echter beperkingen
 - Daarom is dit wetsvoorstel (kamerstuk 36702) ingediend op 7 maart 2025
 - Er moet nieuw register komen ('Dezi'), gericht op verbeterd(e) veiligheid en gebruik
 - Voor gebruik van Dezi is - door minister van VWS goedgekeurd - inlogmiddel nodig
 - Via inlogmiddel kunnen ook elektr. uitwisselingssystemen worden geraadpleegd
 - Raad van State is kritisch over wetsvoorstel: voegt te weinig toe aan bestaande situatie

PATIENTENRECHTEN (4)

Gegevensverwerking in de zorg

- **Wetsvoorstel 'Verzamelwet gegevensbescherming'**
 - Wetsvoorstel (kamerstuk **36254**) is in 2022 ingediend bij Tweede Kamer
 - Het heeft niet specifiek betrekking op gezondheidszorg (opsteller min. J en V)
 - Voorstel regelt o.a. dat jongeren tussen 12-16 jaar zelfstandig kunnen besluiten dat er geen verwerking van hun persoonsgegevens (meer) mag plaatsvinden
 - En ook: dat er in beginsel geen toestemming van patiënt nodig is voor overdracht van medisch dossier aan opvolgende hulpverlener of instantie die dat in bewaring neemt
 - Op dit moment is er o.a. discussie over rechten van 12-16-jarigen in context gezondheidszorg
 - Expert-commissie 'Toestemming toegang medische informatie 12-16 jaar'

PATIENTENRECHTEN (5)

Gegevensverwerking in de zorg

- Hiernaast zijn er nog andere ‘verzamelwetten’ in ontwikkeling (VWS)
- Die zijn voornamelijk gericht op versteviging van grondslagen voor gegevensverwerking
 - Verzamelwet gegevensverwerking I: aangenomen, in werking getreden op 1 januari 2025 (kamerstuk [36444](#))
 - Verzamelwet gegevensverwerking II.a: aangenomen door Eerste Kamer op 18 maart 2025 (kamerstuk [36579](#))
 - Verzamelwet gegevensverwerking II.b: nog in behandeling bij Tweede Kamer(kamerstuk [36621](#))
- Ten slotte: wetswijziging Wabvpz – ‘Opvraagbaarheid gegevens voor spoedeisende zorg’ – in voorbereiding (*internetconsultatie* in 2023)

PATIENTENRECHTEN (6)

Dwangtoepassing in de zorg

- Eerste evaluatie Wet verplichte GGZ en Wet zorg en dwang in 2021/2022
- Veel kritiek op beide wetsvoorstellen: 'te bureaucratisch', 'te complex', 'niet uitvoerbaar', 'kerndoelen worden onvoldoende gerealiseerd'
- In afgelopen jaren is minister van VWS opnieuw te rade gegaan bij het veld
- Van 21 maart tot 26 mei 2025: *internetconsultatie* voor wijziging Wet verplichte ggz en Wet zorg en dwang n.a.v. evaluatie
- Wetswijziging gericht op betere uitvoerbaarheid wetten, zodat patiënten beter worden beschermd en gedwongen zorg minder vaak nodig is
- Is wetswijziging voldoende ingrijpend om dat effect te bewerkstelligen???

PATIENTENRECHTEN (7)

Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst

- Preadvies van de Vereniging voor Gezondheidsrecht (2025) met als kernvraag: Is WGBO toekomstbestendig?
- Vijf invalshoeken
 - 30 jaar WGBO: achtergrond, context en toekomst | prof. mr. J. Legemaate
 - De WGBO door de bril van mensenrechten | mr. dr. B.J.M. Frederiks, mr. W.L.T. Krugers Dagneaux en prof. mr. dr. B.C.A. Toebes
 - De regulering van patiëntenrechten in België | prof. dr. K. van Assche en prof. dr. T. Vansweevelt
 - Naar een nieuwe regeling voor somatische zorg onder dwang | mr. dr. E. Plomp
 - Naar een technologiebestendige WGBO | prof. mr. dr. M.C. Ploem en dr. M.A.R. Bak

BEROEPSUITOEFENING EN KWALITEIT VAN ZORG (1) **Algemeen**

- **Met name twee omvangrijke wetten relevant**
 - ‘Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg’ (Wet BIG), in werking getreden op 1 dec. 1997; Wet BIG richt zich op beroepsbeoefenaar
 - ‘Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg’ (Wkkgz), in werking getreden op 1 jan. 2016; Wkkgz richt zich op zorgaanbieders
- **Monitoring functioneren, doelbereiking, en toekomstbestendigheid via ‘wetsevaluatie’**
 - Wet BIG: 3^e evaluatie en onderzoek door Gezondheidsraad zijn nu aan de gang
 - Wkkgz: 1^e evaluatie werd in 2021 gepubliceerd; op 1 juli 2022 kwam reactie op aanbevelingen van minister van langdurige zorg

BEROEPSUITOEFENING EN KWALITEIT VAN ZORG (2) **Wet BIG**

- **Advisering door Gezondheidsraad**
 - Kernvraag: hoe blijven regels in Wet BIG inzake *voorbehouden handelingen* en *regulering van beroepen* toekomstbestendig?
 - Context: zorg en samenleving zijn sterk veranderd; deze veranderingen hebben grote impact op functioneren van beroepsbeoefenaren
 - Wettelijk systeem staat door verschillende ontwikkelingen onder druk
 - Advies Gezondheidsraad moet ingaan op:
 - Toetsingskader voor voorbehouden handelingen
 - Mogelijkheid van uitzonderingen voor niet-voorbehouden deelbehandelingen
 - Toekomstbestendig kader voor toelaten van nieuwe beroepen
 - Objectieve procedure m.b.t. nieuwe voorbehouden handelingen en beroepen

BEROEPSUITOEFENING EN KWALITEIT VAN ZORG (3) **Wet BIG**

- **Derde evaluatie Wet BIG**
 - Kernvraag: hoe blijven regels inzake *het tuchtrecht* in Wet BIG toekomstbestendig?
 - Context: in 2019 zijn bepalingen t.a.v. tuchtrecht behoorlijk gewijzigd
 - Doelstelling van tuchtrecht-wetswijziging 2019 grofweg tweeledig:
 - Tuchtrecht beter ondersteunen en toegankelijk maken, bijv. door invoering van 'tuchtklachtfunctionaris'
 - Stroom van klachten beter kanaliseren vanuit gedachte dat vooral zwaardere klachten thuishoren bij tuchtrechter
 - Evaluatie onderzoekt functioneren tuchtrecht
 - !!! Begin 2025 heeft artsenvakblad MC onderzoek laten uitvoeren naar ervaringen artsen met tuchtrecht er blijkt veel kritiek op tuchtrecht

BEROEPSUITOEFENING EN KWALITEIT VAN ZORG (3) **Wkkgz**

- **Wijziging Wkkgz i.v.m. ‘(...) kwaliteitsregistraties in de zorg en grondslagen om t.b.v. die kwaliteitsregistraties bijzondere persoonsgegevens te kunnen verwerken’**
 - Wetsvoorstel (kamerstuk **36278**) is in 2022 ingediend bij Tweede Kamer
 - Doel van wetsvoorstel is dat kwaliteitsregistraties gemakkelijker en meer gestandaardiseerd worden aangelegd door daarvoor wettelijke grondslagen te realiseren
 - Er is niet voorzien in opt-out mogelijkheid voor patiënt
 - Hierover is binnen Tweede Kamer discussie ontstaan
 - Minister van VWS houdt echter voet bij stuk; gegevens worden direct gespeudonimiseerd (en het gaat niet om wetenschappelijk onderzoek)

ONTWIKKELINGEN OP ANDERE TERREINEN (1) Preventie

- **Regulering van vaccinatie**
 - Dissertatie 'Vaccinatie: Tussen vrijheid en dwang' (Rogier Simons, UvA 2025)
- **Regulering van screening**
 - Onderzoeksrapport 'Genoombrede screening. Onderzoek naar de morele aanvaardbaarheid, voorwaarden en rol van de overheid' (Plantinga, Ploem e.a., ZonMw 2024)
 - Advies 'Iedereen bijna ziek. Over de keerzijden van diagnose-expansie' (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving 2025)

ONTWIKKELINGEN OP ANDERE TERREINEN (2) **Zorgstelsel**

- **Toegankelijkheid van de zorg**
 - Naar een inclusieve gezondheidszorg? (Jaap Sijmons, TvGR 2024)
 - Intrekking wetsvoorstel 'Wijziging van de Zorgverzekeringswet in verband met het bevorderen van zorgcontractering'
 - Voorstanders: vrije artsenkeuze via hinderpaalcriterium blijft zoveel overeind, en dat is goede zaak
 - Tegenstanders: gemiste kans om zorg betaalbaar en doelmatig te houden

ONTWIKKELINGEN OP ANDERE TERREINEN (3) **Euthanasie**

- **Euthanasie bij jonge mensen met psychische stoornis**
 - Veel media aandacht voor euthanasie bij deze groep
 - Laat Wet toetsing levensbeëindiging en h.b.z. er ruimte voor?
 - Gepolariseerd debat!
 - Geen wetgeving maar richtlijnontwikkeling lijkt juiste weg
- **Meer ruimte voor euthanasie bij ouderen?**
 - Wetsvoorstel 'toetsing levensbeëindiging bij ouderen op verzoek'
 - Initiatiefwetsvoorstel D66 om euthanasie te decriminaliseren

ONTWIKKELINGEN OP ANDERE TERREINEN (4) Evaluatie van wetgeving

- **Methode van wetsevaluatie**
 - Dissertatie 'Optimising the impact of ex-post legislative evaluations in healthcare' (Linda Knap, TU 2025)

AFSLUITENDE OPMERKINGEN

- Overzicht van 2024-2025 laat zien dat wetgever zeer actief is met wijziging van bestaande en ontwikkeling van nieuwe wetgeving
- Veel aandacht voor toekomstbestendigheid van wetten vanwege ontwikkelingen in samenleving (technologie, schaarste, internationalisering etc.)
- Wetgever heeft wel ambitie om eenvoudige en toegankelijke wetgeving te maken, maar slaagt daar bepaald niet in
- **Wordt betekenis van wetgeving niet overschat? Is er voldoende aandacht voor belang van zelfregulering?**